

سالروز آزادی خرمشهر

سالروز آزادی خرمشهر در سال 1361 هجری شمسی...

سالروز آزادی خرمشهر در سال 1361 هجری شمسی

بلافاصله پس از عملیات فتح المبین در 1361/1/10 جلسه مشترک فرماندهان ارتش و سپاه تشکیل، و به کلیه یگانها اعلام شد که طی دو هفته آینده بازسازی یگانها و طرح ریزی عملیات آتی را انجام داده و نتیجه را اعلام کنند.

متعاقب درکی که از ضرورت تعجیل در عملیات وجود داشت، تلاش برای آمادگی، شتاب چشمگیری به خود گرفت، زیرا تأخیر در عملیات با توجه به فرا رسیدن فصل گرما در منطقه جنوب و هوشیاری دشمن نسبت به آغاز آن می توانست در انجام مأموریت نیروها و رسیدن به اهداف مورد نظر لطامات جبران ناپذیری به بار آورد. از سوی دیگر نیروهای دشمن در پی ضربات ناشی از عملیات فتح المبین دچار بحران و آشفتگی روانی شده بودند. از این رو انجام هرچه سریعتر عملیات در آن شرایط ضریب موفقیت را افزایش می داد.

سرانجام پس از بحث و بررسیهای فراوان، از سوی قرارگاه مرکزی کربلا مأموریت عملیات به شرح زیر اعلام شد:

نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، متشکل از نیروی زمینی ارتش و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مأموریت دارند که در ساعت(س) روز(ر) در منطقه عمومی جنوب رودخانه کرخه و غرب رودخانه کارون تک نموده و ضمن انهدام نیروهای موجود دشمن و آزادسازی شهرهای خرمشهر و هویزه خط مرز بین المللی را تأمین کنند و از حمله مجدد احتمالی به کشور اسلامی جلوگیری نمایند.

برای عملیات دو راه کار پیشنهاد شده بود. نخستین راه کار تهاجم به دشمن با اتکاء به جاده اهواز-خرمشهر و با استفاده از شبکه های جاده ای منطقه بود و دیگری تهاجم به دشمن با عبور از رودخانه کارون. سرانجام با توجه به مأموریت و وضعیت زمین، استعداد نیروی خودی و وضعیت دشمن، راه کار دوم که عبور از رودخانه کارون و تأمین سر پل و استقرار نیروی کافی در غرب رودخانه و ادامه بی درنگ عملیات انتخاب شد.

بر مبنای راه کار، مانور نیروها در طرح عملیات بیت المقدس به شرح زیر تعیین شد:

فرماندهی عملیات کربلا در جنوب با قرارگاههای قدس و نصر و فتح تک نموده، دشمن را در منطقه عمومی اهواز، غرب کارون منهدم، خرمشهر و خط مرز را تأمین و آفند خود را به منظور تأمین خطوط مرزی تا رسیدن به ساحل شرقی شط العرب ادامه داده و سپس در منطقه، فداوند می نماید. این عملیات در 4 مرحله می باید مورد اجرا گذاشته می شد.

یگانهای ارتش و سپاه با بهره گیری از تجربیات موفق عملیات "ثامن الائمه"، طریق القدس، فتح المبین "دوشا دوش یکدیگر در عملیات بیت المقدس شرکت کردند. ادغام این نیروها سبب افزایش توان رزمی آنها شد و توانستند حماسه پیروزی بر دشمن و آزادی خرمشهر را به وجود آورند.

195 گردان متشکل از یگانهای ارتش و سپاه و نیروهای بسیج مردمی، در سه قرارگاه مشترک سازماندهی و هریک از آنها دارای فرماندهی مشترک شدند.

در این عملیات همچون گذشته، کمیته مبنای تصمیم گیریها و متوقف کننده اقدامات نبود و رزمندگان اسلام و فرماندهان آنان با اتکال بر قدرت لایزال الهی و روحیه شهادت طلبی و با یقین به امدادهای الهی، کار جنگ و دفاع را سامان دادند.

نیروهای متجاوز عراقی در این منطقه، در کنترل عملیات سپاه 3 عراق به فرماندهی سرلشکر ستاد "صلاح الدین قاضی" قرار داشت و شامل لشکرهای 6، 9، 3 زرهی، 5 مکانیزه، 11 و 15 پیاده و تعدادی تیپهای زرهی، مکانیزه و پیاده مستقل یا مأمور از لشکرهای دیگر و یگانهایی از ارتش خلقی (جیش الجهشی) بود.

فرماندهی ارتش عراق بعد از نبردهای طریق القدس و فتح المبین دریافته بود که عملیات گسترده بعدی نیروهای ایرانی در منطقه

اهواز- خرمشهر خواهد بود و فعاليتها و نقل و انتقالات و تمرکز نیروها در شرق کارون و شمال کرخه کور برای دشمن نشانه هاي گويايي به شمار مي رفت. از اين رو همزمان با افزايش فعاليتهاي يگانهاي خودي، اقدامات دشمن نیز در اين منطقه شدت يافت.

سرانجام عمليات بيت المقدس در 30 دقيقه بامداد روز 10 اردیبهشت 1361 با قرائت رمز عمليات "بسم الله الرحمن الرحيم. بسم الله القاصم الجبارين، يا علي ابن ابيطالب" از سوي فرماندهي قرارگاه كربلا، آغاز شد. "شهيد آيت الله صدوقي و آيت الله مشكيني" نیز که در کنار فرماندهان سپاه و ارتش در قرارگاه كربلا حضور داشتند، هريك به طور جداگانه، پيامهايي را به وسيله بي سيم خطاب به رزمندگان اسلام قرائت کردند.

عمليات بيت المقدس را به چهار دوره زماني به شرح زیر مي توان تقسيم کرد:

مرحله اول از روز 9 تا 16 اردیبهشت:

در اين مرحله رزمندگان اسلام ضمن تصرف و تحکيم سر پل، تلاش کردند تا نيروهاي عراقي را در جبهه کرخه کور و فکه درگير نگه دارند. دشمن با شروع مرحله اول عمليات اقدام به اعزام نیرو به منطقه و تقويت نيروهايش در شلمچه و خط مرزي کرد ابتدا تلاش نمود که با انجام يك تک، منطقه سرپل را بازپس گيرد و با حداقل سازماندهي نيروهاي خودي را به هم بزند و مانع از تثبيت منطقه سرپل و انجام مرحله دوم عمليات شود.

مرحله دوم از 17 تا 21 اردیبهشت:

تاکتيک رزمندگان اسلام در عبور از رودخانه، دشمن را کاملاً غافلگير کرد، به گونه اي که دشمن دچار آشفتگي و از نظر روحي در شرايط بحراني قرارگرفت. و رزمندگان اسلام به پيشروي خود از سر پل ادامه، و با موفقيت قسمتي از خط مرز را تأمين کردند و نيروهاي دشمن را منهدم ساختند.

نيروهاي عراقي از جبهه کرخه کور عقب نشيني کردند و قرارگاه نصر تلاش کردند تا خرمشهر را احاطه کنند. در شرايط به وجود آمده دشمن دچار سردرگمي، و از سه طرف احساس خطر مي کرد. بدین ترتيب که عقبه لشكرهاي 5 و 6 در معرض تهديد جدي قرار داشت، عقبه کليه نيروهايي که در خرمشهر استقرار داشتند، تهديد مي شد، همچنين در شرايطي که هيچ گونه مواضع دفاعي مستحکمي براي حفظ شهر بصره وجود نداشت، اين شهر در برابر رزمندگان اسلام قرارگرفته بود. از اين رو فرماندهي دشمن دچار ترديد شده بود که براي حفظ مناطق اشغالي و خرمشهر تلاش کند يا براي حفظ بصره.

مرحله سوم عمليات 22 تا 31 اردیبهشت:

پس از مرحله دوم عمليات، برتري رزمندگان اسلام نسبت به دشمن قطعي شد و ابتکار عمل به طور کامل در اختيار رزمندگان اسلام قرارگرفت. از اين پس تصميم گيري در جبهه خودي به آساني و در جبهه دشمن با سختي و سردرگمي صورت مي گرفت. نيروهاي اسلام پيشروي مي کردند، و دشمن مردد و مرتب در حال عقب نشيني و فرار بود.

با پيدايش شرايط جديد و آگاهي از اضمحلال دشمن، فرماندهان در قرارگاه مرکزي كربلا تشكيل جلسه دادند تا علاوه بر تجزيه و تحليل و بررسي علل عقب نشيني دشمن و شرايط جديد، نسبت به ادامه عمليات نیز تدابير لازم اتخاذ شود. سرانجام تصميم به انجام مرحله سوم عمليات گرفتند.

در اين مرحله علاوه بر خستگي نیروها، با تعجيل در عمليات شناسايي هاي لازم انجام نشده بود ولي دو نتيجه مهم دريبي داشت:

1- انهدام دشمن: در محورهاي مختلف، نيروهاي دشمن در اثر تهاجم پي در پي رزمندگان اسلام دچار ضعف شديد روحي و جسمي شده و قادر به مقاومت نبوده و منهدم شدند.

2- واکنش دشمن: در طي مرحله سوم عمليات، دشمن در تاريخ 1361/2/24 به پاسگاه شهابي که شب قبل به دست نيروهاي خودي فتح شده بود، حمله کرد. به نظر مي رسيد که دشمن قصد دارد، مانع تحکيم مواضع رزمندگان در منطقه شمالي و گسترش آنها به سمت جنوب بشود، بلافاصله در شب بعد رزمندگان اسلام طي حمله اي به دشمن، مجدداً پاسگاه مزبور را به تصرف خود درآوردند.

مرحله چهارم عمليات از 1 تا 4 خرداد 1361:

سرانجام در ساعت 22،30 اول خرداد 1361 تلاش رزمندگان اسلام برای آزادسازی خرمشهر با رمز "بسم الله القاصم الجبارین یا محمد بن عبدالله(ص)" آغاز شد. در برابر تک سریع غافلگیرانه رزمندگان اسلام نیروهای عراقی دچار وحشت و سرگردانی شدید شدند و نتوانستند واکنش مهمی از خود نشان دهند و ارتباط یگانهای دشمن با یکدیگر قطع شد. و فرار افسران و درجه داران و سربازان عراقی از منطقه خرمشهر گویای از هم پاشیدگی سازمان یگانهای دشمن در خرمشهر بود.

در روز دوم خرداد نتیجه پیکار بسیار درخشان بود و قرارگاه کربلا به هدف خود که احاطه کامل خرمشهر بود، رسید. تعداد اسرای عراقی در این روز از 2830 نفر تجاوز کرد و یگانهای دشمن که در منطقه بین نهر عریض و شلمچه مستقر بودند، به میزان زیادی منهدم شدند.

علیرغم حضور گسترده هواپیماهای عراقی در آسمان منطقه، عقابان تیزپرواز نیروی هوایی ارتش در پشتیبانی از یگانهای رزمنده، در صحنه عملیات بیت المقدس حضوری فعال داشتند و با بمباران پل شناور عراقیها بر شط العرب و مناطق تجمع آنان در آن سوی رودخانه، نقش ارزنده ای در آزاد سازی خرمشهر ایفا کردند.

در اواخر روز 2 خرداد قرارگاه کربلا پس از بررسی آخرین وضعیت احاطه کامل خرمشهر، تصمیم گرفت تا رزمندگان اسلام با ورود به شهر آن را از لوث وجود نیروهای عراقی پاک گردانند. سرانجام در ساعت 3 بامداد روز 3 خرداد واحدهایی از رزمندگان ایران به آن سوی رودخانه وارد شدند.

از طرف دیگر جمعی از نیروهای عراقی مستقر در خرمشهر با استفاده از تاریکی شب و قایق اقدام به فرار کردند که تعدادی از این قایقها توسط تکاوران نیروی دریایی هدف قرار گرفتند و سرنشینان آنها غرق شدند.

نیروهای عراقی از ساعت سه و پنجاه دقیقه بامداد تا یک و نیم بعد از ظهر روز سوم خرداد از سمت شلمچه 3 بار اقدام به پاتک کردند و تلاش نمودند تا از طریق جاده شلمچه - خرمشهر حلقه محاصره خرمشهر را بشکنند، اما هر بار با پایداری و مقاومت دلورانه رزمندگان ایرانی مواجه شدند و با دیدن خساراتی عقب نشینی کردند.

در ساعت 11 صبح روز 3 خرداد در حالی که درگیری شدیدی بین قوای ایران و نیروهای عراق در شمال نهر خین جریان داشت و دشمن در صدد بود تا هرطور شده حلقه محاصره خرمشهر را بشکند، رزمندگان ایرانی از جناح غرب و خیابان کشتارگاه وارد شهر شدند. دشمن در ناحیه گمرک خرمشهر در کنار اروند اندکی مقاومت کرد که آن هم به سرعت در هم شکسته شد.

سرانجام در ساعت 12 قوای ایران از سمت شمال و شرق نیز وارد شهر شدند و نیروهای متجاوز بعثی که 24 ساعت در محاصره کامل قرار داشتند راهی جز اسارت یا فرار و یا کشته شدن نداشتند بدین جهت واحدهای عراقی گروه گروه به اسارت رزمندگان اسلام درآمدند.

در ساعت 2 بعد از ظهر، خرمشهر به طور کامل آزاد شد و پرچم پر افتخار جمهوری اسلامی ایران بر فراز "مسجد جامع" و پل تخریب شده خرمشهر به اهتزاز درآمد. بدین ترتیب این شهر مقاوم که پس از 35 روز پایداری و مقاومت در 4 آبان 1359 به اشغال دشمن درآمده بود پس از 578 روز(19 ماه) اسارت، باردیگر به آغوش گرم میهن اسلامی بازگشت و پیکره پاک آن از لوث وجود متجاوزان تطهیر گردید.

رزمندگان اسلام در اولین اقدام خود پس از آزادسازی شهر، نماز شکر را در مسجد جامع خرمشهر اقامه کردند. خبر آزادسازی خرمشهر بسرعت در همه جا طنین افکند و ملت مسلمان ایران اسلامی را که مدتها در آرزوی شنیدن چنین خبر مسرت بخشی بودند غرق در شادی و سرور کرد. در پایان آن روز امت شهید پرور ایران با حضور در مساجد نماز شکر به جای آوردند و با فرارسیدن شب به یمن پیروزی حق بر باطل بر پشت بامها رفته و ندای الله اکبر سردادند.

نتایج نظامی به دست آمده از عملیات بیت المقدس:

- آزاد سازی 5400 کیلومتر مربع از خاک کشور اسلامی، از جمله خرمشهر و تأمین 180 کیلومتر خط مرزی.

- 19 هزار اسیر و 16 هزار کشته از دشمن.

- خسارات و ضایعات وارده به دشمن انهدام، 60 فروند هواپیما، 3 فروند هلی کوپتر، 418 دستگاه تانک و نفربر، 30 قبضه توپ، 49 دستگاه خودرو.

– غنايم به دست آمده از دشمن: يك فروند هلیکوپتر، 105 دستگاه تانک و نفربر و 56 دستگاه خودرو.

– یگانهای زیر در خرمشهر منهدم شدند:

تیپ 20 مأموریت ویژه، تیپ 9 گارد مرزی و تیپ 10 گارد مرزی، تیپهای 22، 44، 55، 60، 238، 113، پیاده.

همچنین تعداد زیادی از نیروهای تیپها و لشکرهای زیر کشته و یا اسیر شدند:

تیپهای 420، 416، 28، 23 پیاده، تیپ 104 گارد مرزی. تیپ 31 نیروی مخصوص، تیپ 10 زرهي، لشکر 5 مکانیزه، لشکر 3 زرهي، لشکر 6 زرهي، لشکر 11 پیاده، لشکر 7 پیاده.

اهمیت فتح خرمشهر

فتح خرمشهر از دو جهت حائز اهمیت خاص بود:

جهت اول اینکه: با پیروزی بزرگ، جنگ وارد مرحله نوینی شد و قوای اسلام با تهاجمات کوبنده خود مرحله به مرحله پیروزیهای تازه ای را به ملت مسلمان ایران و همه ملت‌های مسلمانی که عاشق و شیفته انقلاب اسلامی هستند و چشم امید به این نهضت دوخته اند، هدیه کرد.

بابی جدید بر روی سلحشوران ایران گشوده شد تا با حملات برق آسا و دلاورانه آنها دشمن زبون دیوانه وار مجبور به استفاده از سلاح های شیمیایی شود.

دشمن می دانست که این مرحله از جنگ با مراحل پیشین، تفاوتی فاحش دارد و یورشهای سهمگین و بی باکانه لشکریان اسلام با هیچ چیز قابل پاسخ گویی نیست. این درماندگی و بیچارگی باعث شد، تا دشمن به سلاحهای شیمیایی پناه ببرد اما زمان کوتاهی نگذشت که این سلاح نیز کهنه شد و راهی برای رهایی آنها از دام مرگ و ذلت گشوده نشد.

جهت دوم اینکه: این فتح عظیم باعث شد آمریکایی جهانخوار و سایر قدرتهای استعماری حساب کار خود را بکنند و از موضع تهاجم و حمله، به موضع دفاع بیفتند؛ آنان پیش از این می پنداشتند که عراق خواهد توانست پس از پیروزی بر ایران جایگزین رژیم دست نشانده سابق و ژاندارم اصلی منطقه که در اثر انقلاب اسلامی از میان رفته بود، گردد تا حافظ و نگهبان منافع آنان در منطقه شود؛ لیکن پس از فتح خرمشهر، نه تنها اندیشه تصرف ایران غیر ممکن شد، بلکه هول و وحشت سقوط رژیم دست نشانده صدام هم سراپای وجود ناپاکشان را فرا گرفت و آنها را وادار کرد که کوشش و تلاش بکنند تا شاید صدام را از سقوط نجات دهند.